

Sabina Kałuziński

Pojęcie etyki i deontologii w zawodzie adwokata

The concept of ethics and deontology in the profession of lawyer

Wstęp

Zacznę od stwierdzenia, iż adwokaci są nie tylko osobami fizycznymi prowadzącymi własną działalność ale i również przedsiębiorcami jako prowadzący działalność zawodową w sposób zorganizowany i ciągły. A sama przynależność do samorządu nakłada na nich obowiązki sfery patriotycznej jak i etycznej, które wyrażają się w obligatoryjnej podległości normom deontologicznym. Rygory te wynikają z faktów, iż na sali sądowej często dochodzi do przeciwstawiania spornych interesów stron, ciągłe konflikty wymagają panowania nad sobą. Jednak nie tylko opanowanie jest ważne a raczej posiadanie gruntownie przyswojonych zasad etycznych. A doskonalenie ich jest równie ważne jak zdobywanie i poszerzanie wiedzy prawniczej¹. Zdaniem A. Tomaszka jednym z najważniejszych zadań tegoż samorządu zawodowego staje się nauczanie aplikantów zasad etyki i przekonanie ich do przestrzegania tych norm².

W czasach zbyt jednostronnych i często jałowych dyskusji na temat moralności zawodowej należy przybliżyć opinii publicznej ale i również przyszłym, młodym pokoleniom adwokatów, wszystkie pokusy, wyzwania, imperatywy, które czynią profesję adwokacką społecznie pożyteczną. Obecnie, rozważania na temat deontologii zawodów, stały się niemodne i obarczone zarzutem anachronicznego konserwatyzmu. Dlatego podzielam pogląd Jerzego Naumana, prezesa Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury oraz autora Komentarza

¹ Z. Krzemiński, *Etyka zawodowa*, (w:) Z. Krzemiński (red.), *Adwokatura Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*, Warszawa 1974, s. 76.

² A. Tomaszek, *Deontologia zawodu adwokata i radcy prawnego wobec otwarcia korporacji*, MoP 2009, Nr 22, s. 1223-1225.

do Zbioru zasad etyki adwokackiej i godności zawodu, że „lepiej być anachronicznym konserwatystą niż etycznym nihilistą, bo ten pozostawia po sobie tylko pustkę i brak jakiegokolwiek nadziei”. Zatem miejmy nadzieję, że „po czasach kontestacji spirala dziejowa Adwokatury na powrót zwróci się ku wartościom zdeponowanym w odziedziczonym przez nas systemie etyki adwokackiej”³.

Zawód ten znany był już w starożytnym Rzymie, w czasie republiki adwokatem z łac. *advocati* zwano pomocnika stron, który początkowo nie mógł występować zamiast niej, stawiającego wnioski procesowe – *postulationes*. Adwokaci cieszyli się prestiżem osobistym oraz posiadali znajomość prawa. Natomiast zastępstwo procesowe wykonywali w tym czasie *cognitor* i *procurator*. Za czasów dominatu adwokatura została zorganizowana w przymusową korporację. Funkcja procesowa adwokatów nie zmieniła się, lecz w praktyce byli oni ustanawiani jako zastępcy procesowi – *procuratores*, którzy przypisani byli do poszczególnych sądów i podlegali władzy danego urzędnika cesarskiego. Swoje wynagrodzenie -*honorarium* pobierali od stron zgodnie z taryfą⁴.

W późniejszym okresie na oznaczenie adwokatury wyodrębniło się pojęcie palestry. W dawnej Polsce palestrą nazywano ogół osób trudniących się zastępstwem procesowym. W XVII i XVIII w. palestra uzyskała duże znaczenie, do czego przyczyniło się pieniactwo szlachty i przewlekłość procesów sądowych. Od XV w. prawo procesowe zna instytucję zastępcy procesowego, a od XV i XVI w. ma ono odpłatną formę. Przywileje nieszawskie nakazywały dać stronie zastępcę na jej prośbę, jeśli sama nie dawała sobie rady⁵. Początkowo płatnych zastępców procesowych zwano prokuratorami, a ich stanowisko i obowiązki zawodowe określały ordynacje królewskie. Samodzielny zastępca procesowy zwany był patronem, a jego zastępca dependentem⁶.

Instytucja ta ewaluowała od tamtej pory, współcześnie Adwokat to prawnik świadczący pomoc prawną w szczególności polegającą na udzielaniu porad prawnych, sporządzaniu opinii prawnych, opracowywaniu projektów aktów prawnych oraz występowaniu przed sądami i urzędami. Adwokatów nazywa się potocznie *obrońcami sądowymi*. W Polsce zawód wykonywany na podstawie ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze⁷. Kandydat na adwokata musi ukończyć wyższe studia prawnicze, odbyć aplikację adwokacką, to jest praktykę w adwokaturze oraz zdać egzamin adwokacki. Osoby posia-

³ J. Nauman, *Komentarz do Zbioru zasad etyki adwokackiej i godności zawodu*, Warszawa 2012.

⁴ *Encyklopedia Warszawy*, Wyd. PWN, Warszawa 1994, s. 517.

⁵ T. J. Kotliński, A. Redzik, *Historia adwokatury*, Warszawa 214, s. 222.

⁶ D. Folga-Januszewska, *Muzea Warszawy. Przewodnik Olszanica*, Warszawa 2012, s. 9.

⁷ Ustawa z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2014r. Nr o, poz. 635, ze zm.)

dające tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego w dziedzinie prawa są zwolnione z konieczności odbycia aplikacji i zdawania egzaminu adwokackiego. Adwokaci na szczeblu regionalnym gromadzą się w izbach adwokackich, które skupiają adwokatów i aplikantów adwokackich. Organami izby są zgromadzenie izby, okręgowa rada adwokacka, sąd dyscyplinarny, komisja rewizyjna. Dzisiaj instytucja ta działa bardzo prężnie, jest bardzo rozbudowana i nadal się zmienia i poszerza swoje ramy⁸.

I. Etyka i prawne powinności zawodu adwokata w stosunku do klienta

Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej 14 grudnia 2011 r. ogłosiło tekst jednolity dotyczący zbioru zasad etyki adwokackiej i godności zawodu na podstawie uchwały nr 52/2011 NRA z 19 listopada 2011 r. uchwalony przez naczelną Radę Adwokacką 10 października 1998 r., zwany Kodeksem Etyki Adwokackiej.

Wiele osób znajduje szczególne upodobanie i wykazuje wielkie zainteresowanie zachowaniem osób publicznych. Podobnie interesuje się postępowaniem osób wykonujących zawody o szczególnym znaczeniu, z którymi wiąże się przypisywany im prestiż. Miejsce zajmują tu wszystkie zawody, do pełnienia których potrzebne jest zaufanie publiczne. Adwokaci również wpisują się w ten katalog zawodów cieszących się uznaniem i które posiadają swój kodeks etyczny. Z uwagi na powagę profesji jego przepisy są dość restrykcyjne. Obejmują obowiązki adwokata w stosunku do Sądu, klientów jak również pozostałych adwokatów.

1. Zasada poufności

Jednym z podstawowych obowiązków adwokata jest zachowanie w tajemnicy oraz zabezpieczenie przed ujawnieniem lub niepożądanym wykorzystaniem wszystkiego, o czym dowiedział się w związku z wykonywaniem obowiązków zawodowych. Gwarancje te precyzują dokładnie przepisy ustawy z 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze⁹. Tak więc, dotyczy to zarówno informacji przekazanych przez klienta jak i wszelkich materiałów znajdujących się w aktach. Tajemnicą objęte są wszystkie wiadomości, notatki i dokumenty dotyczące spraw

⁸ T. J. Kotliński, A. Redzik, *Historia adwokatury*, Warszawa 214, s. 401.

⁹ Dz. U. z 2009 r. Nr 146, poz. 1188, z późn. zm..

uzyskanych od klienta oraz innych osób, niezależnie od miejsca, w którym się znajdują. Ten rygor obowiązuje adwokata, jego współpracowników oraz cały personel prowadzonej przez niego Kancelarii. Najistotniejsze jest jednak to, iż obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej jest nieograniczony w czasie¹⁰. Niezwykle istotne jest również to, że tajemnica adwokacka objęta jest realną ochroną prawną zgodnie z art. 6 ust. 3 ustawy Prawo adwokaturze¹¹, który stanowi „Adwokata nie można zwolnić od obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej co do faktów, o których dowiedział się udzielając pomocy prawnej lub prowadząc sprawę”¹². Trzeba zaznaczyć, że sytuacja ta dotyczy tzw. tajemnicy obrończej, która jest szczególną odmianą tajemnicy adwokackiej. Mianowicie w sytuacji, gdy adwokat pełni bądź pełnił funkcję obrońcy danego podejrzanego czy oskarżonego, lub gdy nie jest on ani nie był jego obrońcą, jednakże udzielił mu porady prawnej, po czym ów podejrzany - oskarżony został zatrzymany przez organy ścigania, wówczas taki adwokat nie może zostać przesłuchany w charakterze świadka co do faktów, o których dowiedział się udzielając temu podejrzanemu lub oskarżonemu porady prawnej lub prowadząc jego sprawę¹³. Zasada ta ma charakter absolutny. Żaden sąd ani żaden organ państwowy nie jest adekwatny zwolnić adwokata z tajemnicy obrończej. Warto zauważyć, że ustawodawca objął taką bezwzględną, nieznającą żadnych wyjątków ochroną oprócz tajemnicy obrończej jedynie tajemnicę spowiedzi, co nadaje jej również znamię wyjątkowej.

1.1. Zakres tajemnicy adwokackiej w orzecznictwie i praktyce

W tym miejscu muszę wspomnieć o orzecznictwie sądów polskich, które wiele razy wypowiadały się w tej kwestii, szukając odpowiedzi rozstrzygając spory rzec by móc natury moralnej. I tak np. Sąd Apelacyjny w Katowicach stanął na stanowisku, iż „Zwolnienie z tajemnicy adwokackiej musi nastąpić przy kumulatywnym spełnieniu dwóch przesłanek, to jest gdy przesłuchanie świadka, co do faktów objętych tajemnicą ma nie tylko istotne znaczenie dla wyjaśnienia okoliczności sprawy, ale jest niezbędne dla dobra wymiaru sprawiedliwości, a także gdy okoliczności, których ma dotyczyć to przesłuchanie nie mogą zostać ustalone na podstawie innych dowodów. W tym zakresie należy starannie

¹⁰ Art. 6 ust. 2 ustawy - Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2009 r. Nr 146, poz. 1188); zob. też: w § 19 ust. 7 Kodeksu Etyki Adwokackiej.

¹¹ Dz. U. z 2009 r. Nr 146, poz. 1188, z późn. zm..

¹² Dz. U. z 2009 r. Nr 146, poz. 1188, z późn. zm..

¹³ Art. 178 pkt 1, Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego, (Dz. U. Nr 89 poz. 555).

rozważyć okoliczności konkretnej sprawy i podejmować decyzje o zwolnieniu adwokata od obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej tylko wtedy, gdy ujawnienie okoliczności objętych tą tajemnicą jest rzeczywiście nieodzowne dla zapewnienia prawidłowego wyrokowania, bo brak jest w tym przedmiocie innych dowodów w sprawie¹⁴.

Natomiast uchwała składu Siedmiu Sędziów Sadu Najwyższego orzekła: „adwokata nie wolno przesłuchiwać jako świadka co do faktów, o których dowiedział się jako obrońca udzielając porady prawnej lub prowadząc sprawę¹⁵. W innych wypadkach adwokat może odmówić zeznań co do okoliczności, na które rozciąga się obowiązek zachowania tajemnicy. określony w art. 6 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze¹⁶, chyba że sąd lub prokurator zwolni go na podstawie art. 163 k.p.k. od obowiązku zachowania tajemnicy. Zwolnienie to może nastąpić tylko wtedy, gdy ujawnienie okoliczności objętych tajemnicą, w drodze przesłuchania adwokata jako świadka, jest nieodzowne dla zapewnienia prawidłowego wyrokowania w sprawie¹⁷.

Rozważając powyższe zasady i przepisy, analiza ich zmusza nas do postawienia pytania co właściwie oznacza termin tajemnica? Wydaje się, że jest to pojęcie wieloznaczne. Może być ono używane przynajmniej w dwóch znaczeniach: jako sekret absolutny, tj. fakt nieznanym nikomu w ogóle, bądź jako informacja znana tylko wąskiemu kręgowi osób¹⁸. Tajemnice zawodów prawniczych zalicza się do tej drugiej kategorii znaczeniowej. Są to więc tajemnice o charakterze względnym tak zwane tajemnice relatywne¹⁹. Zdaniem P. Kuczma drugim elementem konstruktywnym tajemnicy zawodów prawniczych jest fakt, „aby uzyskany przez osobę reprezentującą, zawód, umożliwił wejście w posiadanie cudzego sekretu²⁰. Tajemnice zawodów prawniczych wpisują się w konstrukcyjnie chronioną wolność i tajemnicę komunikowania się, stanowiąc w związku z tym fundament

¹⁴ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 4 marca 2009r., II AKz 151/09, *Prok. i Pr.* 2009 nr 11-12, poz. 37, s. 18.

¹⁵ Art. 161 pkt 1 k.p.k., (Dz. U. Nr 89 poz. 555).

¹⁶ Dz. U. Nr 16 poz. 124 z późn. zm..

¹⁷ Uchwała składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego - Izba Karna z dnia 16 czerwca 1994r., I KZP 5/94, *Palestra* 1994 nr 7, s. 194.

¹⁸ M. Rusinek, *Tajemnica zawodowa i jej ochrona w polskim procesie karnym*, Warszawa 2007, s. 15 i n..

¹⁹ B. Kunicka-Michalska, *Ochrona tajemnicy zawodowej w polskim prawie karnym*, Warszawa 1972, s. 7.

²⁰ P. Kuczma, *Adwokat jako zawód zaufania publicznego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, Pal. Nr 3-4/2012, s. 146 i n..

wykonywania większości zawodów zaufania publicznego, a przez to stanowiąc gwarancję praw i wolności obywatelskich²¹.

Idea tajemnic zawodowych jest standardem w zasadzie w każdym porządku prawnym²². Jak podkreśla *B. Kunicka-Michalska*: „tajemnica zawodowa ma na celu przede wszystkim ochronę sfery tajemnicy, do której każdy człowiek ma prawo, niemniej drugą ważną okolicznością, dla której tajemnicę chronią liczne systemy prawne, jest zapewnienie prestiżu zawodu, a co za tym idzie, stworzenie klimatu zaufania do przedstawicieli danego zawodu nie tylko wśród tych, którzy już im powierzyli własne tajemnice, ale także wśród wszystkich przyszłych klientów”²³.

2. Zasada prawości

Zgodnie z zasadami etyki adwokackiej adwokatowi nie wolno podjąć się prowadzenia sprawy ani udzielić pomocy prawnej, jeżeli:

- a) udzielił wcześniej pomocy prawnej stronie przeciwnej w tej samej sprawie lub w sprawie z nią związanej;
- b) brał udział w tej sprawie wykonując funkcję publiczną;
- c) osoba, przeciwko której ma prowadzić sprawę jest jego klientem, choćby w innej sprawie;
- d) adwokat, będący dla niego osobą bliską, prowadzi sprawę lub udzielił on już pomocy prawnej stronie przeciwnej w tej samej sprawie, czy w sprawie z nią związanej²⁴.

Niedopuszczalne jest również udzielanie pomocy prawnej, która ułatwiałaby popełnienie przestępstwa lub wskazywałaby możliwość uniknięcia odpowiedzialności karnej za czyn, który miałby zostać popełniony w przyszłości²⁵.

²¹ M. Czerwiński, *Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej adwokata a uzasadniony interes społeczny*, Pal. 11–12/2013, s. 61; *B. Kunicka-Michalska*, s. 7 i n.; *taż*, *Tajemnica zawodowa adwokata – znaczące rozstrzygnięcia sądów (cz. 1)*, Pal. Nr 7–8/2005, s. 121 i n.; *J. Agacka-Indecka*, *Tajemnica zawodowa adwokata – znaczące rozstrzygnięcia sądów (cz. 2)*, Pal. Nr 9–10/2005, s. 69.

²² M. Czerwiński, *Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej adwokata a uzasadniony interes społeczny*, Pal. 11–12/2013, s. 62.

²³ *B. Kunicka-Michalska*, *Ochrona tajemnicy zawodowej w polskim prawie karnym*, Warszawa 1972, s. 9.

²⁴ Kodeks Etyki Adwokackiej uchwalony przez Naczelną Radę Adwokacką 10 października 1998 r., (uchwała nr 2/XVIII/98) ze zmianami wprowadzonymi uchwałą Naczelnej Rady Adwokackiej Nr 32/2005 z 19 listopada 2005 r. oraz uchwałami Naczelnej Rady Adwokackiej nr 33/2011 – 54/2011 z dnia 19 listopada 2011 r.

²⁵ Tamże.

Zatem, adwokat może odmówić udzielenia pomocy prawnej tylko z ważnych powodów, o których musi poinformować zainteresowanego. Wątpliwości co do udzielenia lub odmowy udzielenia pomocy prawnej rozstrzyga okręgowa rada adwokacka. W wypadkach niecierpiących zwłoki może to zrobić dziekan. Należy jednak pamiętać, że w sprawach, w których pomoc prawna ma z mocy przepisów prawa nastąpić z urzędu, z jej udzielenia może zwolnić adwokata tylko organ, który go wyznaczył.

3. Zasada zachowania należytej staranności przy wykonywaniu czynności zawodowych oraz zasada zaufania

Z uwagi na charakter zawodu adwokat powinien unikać publicznego demonstrowania swego osobistego stosunku do klienta, osób bliskich klientowi oraz innych osób uczestniczących w postępowaniu jak również winien nie okazywać zażyłości z osobami zatrudnionymi w sądzie, w urzędach i organach ścigania. Przede wszystkim powinien zachować umiar i łagodność wypowiedzi przy dokonywaniu czynności zawodowych²⁶. Aby nie uchybić powadze sądu jak również władz i godności zawodu, w przypadku konieczności przytoczenia drastycznych okoliczności lub wyrażenia, adwokat powinien pamiętać o nadaniu swojej wypowiedzi odpowiedniej formy. „Dlatego powinien zwracać uwagę na jej treść i formę. Użycie niestosownych zwrotów lub wyrażenia jest niedopuszczalne²⁷. Kodeks Etyki Adwokackiej zakazuje używania wyrazów obraźliwych, jak również grożenia ściganiem karnym lub dyscyplinarnym²⁸. Natomiast zdaniem Sądu Najwyższego nie jest nadużyciem przez adwokata wolności słowa podczas pertraktacji ugodowych zastosowanie zwrotów odnoszących się do zgłaszanych roszczeń pieniężnych w celu ich obniżenia, bez zamiaru dotknięcia przeciwnika procesowego²⁹. Nie może również zaniedbać zleconej mu sprawy będąc obowiązany czuwać nad jej biegiem i informować klienta o jej postępach i wynikach. Wzajemny stosunek adwokata i klienta oparty jest na zaufaniu. To podstawa zawodu prawnika. Adwokat obowiązany jest wypowiedzieć pełnomocnictwo, gdy z okoliczności wynika, że klient stracił do niego zaufanie. Dlatego tak ważne jest, by miał pewność, że adwokat, którego wybrał, zapewni

²⁶ §17 Kodeks Etyki Adwokackiej, Uchwała Nr 2/XVIII/98.

²⁷ Z. Krzemiński, *Etyka adwokata. Teksty, orzecznictwo, komentarz*, Warszawa 2008, s. 66 – 67.

²⁸ §16 Kodeks Etyki Adwokackiej, Uchwała Nr 2/XVIII/98.

²⁹ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2002 r., II DS. 8/02; OSNAPiUS 2004, nr 1, poz. 2.

mu całkowitą tajemnicę. Z tego względu z prawnikami nie podpisuje się umów o poufności. Jest ona wpisana w ich zawód³⁰. Adwokat może wypowiedzieć pełnomocnictwo po uzyskaniu zgody kierownika zespołu. Może to zrobić także w przypadku klientów, których interesy ujawniły się w toku postępowania jako sprzeczne. Jeżeli wypowie on pełnomocnictwo musi zawiadomić o tym zainteresowane organy. W sytuacji gdy nie nastąpiło wcześniejsze objęcie sprawy przez innego profesjonalnego pełnomocnika lub zwolnienie ze strony klienta powinien pełnić swoje obowiązki jeszcze przez dwa tygodnie. Adwokat ma szczególne obowiązki w przypadku sporządzenia środka odwoławczego. Jeżeli więc uzna, że wniesienie środka odwoławczego w prowadzonej przez niego sprawie jest bezzasadne, a klient się z tym stanowiskiem nie zgadza, powinien bez zbędnej zwłoki wypowiedzieć pełnomocnictwo lub powiadomić organ ustanawiający. Może to być sprawa prowadzona zarówno z wyboru jak i z urzędu. Dotyczy to również skargi kasacyjnej, skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia czy skargi konstytucyjnej. Z powyższego wynika, iż etyka adwokacka odwołuje pełnomocników nie tylko do należytej staranności, rozumianej jako obowiązek postępowania w sposób poprawny i spełniający wymogi kultury osobistej czy zgodny z obowiązującymi przepisami ale przede wszystkim do szeroko rozumianej uczciwości i rzetelności działania.

4. Zasada kompetencji

Głównym obowiązkiem pełnomocnika tego rodzaju jest znać aktualny stan przepisów prawa i działać zgodnie ze wszystkimi jego postanowieniami. A wynika to z tego, iż jako pełnomocnik klienta pełni także funkcję doradczą, może przedstawiać różne warianty działań, wskazywać na ich sensowność lub niemożliwość ich realizacji³¹. Dlatego do obowiązków adwokata należy nieustanne poszerzanie wiedzy, doksztalcanie się i doskonalenie kompetencji. W przypadku spraw specjalistycznych, może a nawet powinien korzystać ze wsparcia kompetentnego specjalisty, co ma też dobre strony dla klienta, ponieważ owego specjalistę poleca prawnik, do którego klient ma zaufanie³².

W trakcie postępowania nie jest wymagane uzyskanie zgody klienta na wszystkie czynności adwokata w sprawie, oczywiście możliwe jest odmienna

³⁰ Z. Klatka, *Wykonywanie zawodu radcy prawnego i adwokata*, Warszawa 2004, s. 64.

³¹ M. Kulesza, *Zawód zaufania publicznego*, Warszawa 2002, s. 78 i n..

³² M. Kulesza, *Zawód zaufania publicznego*, Warszawa 2002, s. 80.

regulacja przy zleceniu sprawy, zależy to od woli klienta, to jednak na zaniechanie wniesienia środka odwoławczego adwokat obowiązany jest uzyskać zgodę klienta, najlepiej pisemną³³. Naturalnie nieprzestrzeganie zasad etyki lub błędy w postępowaniu upoważniają klienta do zerwania umowy. Jednak nie tylko klient ma prawo ją wypowiedzieć. Także pełnomocnik prawny może zerwać współpracę z klientem, jeśli mogłaby ona prowadzić do konfliktu interesów bądź też jeśli klient oczekuje lub próbuje wymusić na radcy postępowanie niezgodne z prawem albo też podjęcie kroków całkowicie niemożliwych do zrealizowania³⁴.

Bowiem, wszystkie czynności zawodowe wykonywane przez adwokata muszą mieścić się w obowiązujących przepisach prawnych. Interes klienta w żadnym wypadku nie może usprawiedliwiać działań sprzecznych z obowiązującym prawem. Niedopuszczalne jest przeto usuwanie z akt sądowych pism lub dokumentów, jeśli nawet motywem działania adwokata była chęć obrony klienta³⁵. Zatem, należy stwierdzić, iż interes klienta nie może dominować nad nakazem postępowania zgodnie z zasadami prawa i godności zawodu³⁶.

5. Zasada niezależności

Z uwagi na transparentność postępowania niedopuszczalne jest porozumiewanie się adwokata ze stroną przeciwną z pominięciem jej obrońcy lub pełnomocnika. W takim przypadku mamy do czynienia z podwójną ochroną interesów klienta przez zapisy Kodeksu Etyki Adwokackiej. Po pierwsze, nie może ulegać żadnym wpływom ze strony osób trzecich – bez względu na to, czy próby te obejmują obietnicę korzyści, czy też mają charakter zastraszania. W obwieszczeniu Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 14 grudnia 2011 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu zbioru zasad etyki adwokackiej i godności zawodu, jasno wskazano iż adwokat nie powinien dopuszczać do sytuacji, która uzależniałaby go od klienta, a w szczególności nie wolno mu zaciągać pożyczek u klienta, którego prowadzi sprawę³⁷. Po drugie adwokat ma obowiązek unikać konfliktu interesów. Nie może dopuszczać do sytuacji, w której jego przeszła lub obecna

³³ M. Domagalski, *Adwokat musi ważyć słowa*, Rzeczpospolita z dnia 27 lutego 2011, s. C1.

³⁴ H. Cederbaum, *Wolność słowa i pisma*, Pal. 1929, Nr 1, s. 147.

³⁵ Orzeczenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego z dnia 21 lutego 1954 r., WKD 6/53; <http://wsd.adwokatura.pl/>.

³⁶ Orzeczenie WKD z dnia 9 stycznia 1964 r., WKD 157/64; <http://wsd.adwokatura.pl/>.

³⁷ Obwieszczenie Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 14 grudnia 2011 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu zbioru etyki adwokackiej i godności zawodu; Adwok.2011.12.14; LEX OMEGA, dostęp 2016-12-13.

współpraca z klientami mogłaby naruszać jego interesy. W takim przypadku ma obowiązek odrzucić prowadzenie sprawy bądź wycofać się z niej, jeśli konflikt interesów ujawni się już w trakcie współpracy z klientem³⁸.

6. Zasada odpowiedzialności dyscyplinarnej i materialnej

Zasady etyki obowiązują adwokata nie tylko w życiu zawodowym, gdyż odpowiada on dyscyplinarnie za uchybienie etyce adwokackiej lub naruszenie godności zawodu podczas działalności zawodowej, publicznej, a także w życiu prywatnym. Ograniczeniu ulega w szczególności katalog zajęć, które może podejmować adwokat i dotyczy zwłaszcza takich, które uwłaczałyby godności zawodu lub ograniczałyby niezawisłość adwokata³⁹. Zdaniem Z. Krzemińskiego obowiązki związane ze świadczeniem usług prawnych nie sprowadzają się do znajomości przepisów. Adwokaci podlegają pewnym rygorom odpowiedzialności za postępowanie sprzeczne z prawem, zasadami etyki bądź uchybienie godności zawodowej. Jak wskazuje Z. Klatka podstawę powyższej odpowiedzialności może stanowić również odpowiedzialność karna o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, odpowiedzialność za przestępstwa i wykroczenia skarbowe, odpowiedzialność za wykroczenia, odpowiedzialność podatnika lub płatnika, odpowiedzialność pracodawcy i odpowiedzialność według organów inspekcji i straży, jak i odpowiedzialność odszkodowawcza związana z prowadzeniem kancelarii lub spółki prawniczej⁴⁰. Jednak należy zauważyć, że w pewnych sytuacjach adwokat świadczący usługi będzie odpowiadał dyscyplinarnie. Natomiast w przypadku skazania za przestępstwo prawomocnym wyrokiem, ustalenia co do tego przestępstwa, wiązą sąd w postępowaniu cywilnym⁴¹.

Pełnomocnicy, którzy świadczą pomoc prawną w ramach wykonywania zawodu, są zobowiązani do zawarcia umowy ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w trakcie swojej działalności prawnej⁴². Powyższy obowiązek nie dotyczy adwokata niewykonyującego zawodu. Naczelna Rada Adwokacka działając na rzecz zrzeszonych w niej adwokatów zawiera

³⁸ H. Cederbaum, *Wolność słowa i pisma*, Pal. 1929, Nr 1, s. 148.

³⁹ S.W. Ciupa, *Umowy o świadczenie pomocy prawnej*, (w:) A. Bereza (red.), *Zawód radcy prawnego. Historia zawodu i zasady jego wykonywania*, Warszawa 2010, s. 81.

⁴⁰ Z. Klatka, *Wykonywanie zawodu radcy prawnego i adwokata*, Warszawa 2004, s. 95.

⁴¹ S.W. Ciupa, *Umowy o świadczenie pomocy prawnej*, (w:) A. Bereza (red.), *Zawód radcy prawnego. Historia zawodu i zasady jego wykonywania*, Warszawa 2010, s. 82.

⁴² K. Gulis, *Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej adwokatów w świetle zmian prawa ubezpieczeniowego*, R.Pr. 2004, Nr 4, s. 27.

z zakładem ubezpieczeń generalną umowę o ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej wszystkich adwokatów za szkody wynikające z ich działań lub zaniechań⁴³. Okręgowa Rada Adwokacka właściwa ze względu na miejsce zamieszkania danego adwokata, jest zobowiązana do przeprowadzenia kontroli spełniania obowiązku zawarcia takiej umowy ubezpieczenia, a na podstawie okazanej przez pełnomocnika polisy lub innego dokumentu ubezpieczenia, potwierdzającego zawarcie umowy wystawionego przez zakład ubezpieczeń, wypełnia się jego ustalenia⁴⁴. Szczegółowy zakres wspomnianego powyżej ubezpieczenia został określony w Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 11 grudnia 2003 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej adwokatów⁴⁵.

Za naruszenie obowiązków zawodowych, postępowanie za czyny nieetyczne a także nie zgodne z deontologią zawodową, świadczący usługi adwokat ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną. Rodzaje kar jakie mogą zostać wymierzone to: upomnienie, nagana, kara pieniężna, zawieszenie w czynnościach zawodowych na czas od trzech miesięcy do pięciu lat oraz wydalenie z adwokatury. Obok kary nagany i kary pieniężnej można orzec dodatkowo zakaz wykonywania patronatu na czas od roku do pięciu lat⁴⁶. Co ważne, kara nagany oraz kara pieniężna pociąga za sobą utratę biernego prawa wyborczego do organu samorządu adwokackiego na czas trzech lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia. Natomiast kara zawieszenia w czynnościach zawodowych pociąga za sobą utratę biernego i czynnego prawa wyborczego do organu samorządu adwokackiego na czas sześciu lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia⁴⁷.

Ponad to sąd dyscyplinarny może orzec podanie treści orzeczenia do publicznej wiadomości środowiska adwokackiego poprzez jego opublikowanie w czasopiśmie, którego wydawcą jest organ adwokatury⁴⁸. Karę pieniężną wymierza się w granicach od pięciokrotnej do pięćdziesięciokrotnej podstawowej składki izbowej. Wpływy z kar pieniężnych okręgowa rada adwokacka przekazuje na cele adwokatury. W stosunku do aplikantów adwokackich nie orzeka się kary pieniężnej. Kara wydalenia z adwokatury pociąga za sobą skreślenie z listy

⁴³ Z. Klatka, *Wykonywanie zawodu radcy prawnego i adwokata*, Warszawa 2004, s. 104.

⁴⁴ Art. 8, Ustawa z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze, (Dz. U. Nr 16 poz. 124).

⁴⁵ Dz. U. z 2003 r. Nr 217, poz. 2134.

⁴⁶ Z. Czeszejko, Z. Krzemiński, *Odpowiedzialność dyscyplinarna adwokatów*, Warszawa 1971, s. 56; W. Kozielewicz, *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów. Komentarz*, Warszawa 2005, s. 134; K. Kremens, *Odpowiedzialność zawodowa prokuratorów*, Warszawa 2010, s. 78.

⁴⁷ K. Świeczkowski, *Postępowanie dyscyplinarne wobec osób wykonujących zawody prawnicze*, Prokurator 2006, Nr 3, s. 14.

⁴⁸ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 kwietnia 2011 r., sygn. K 19/08, OTK ZU 2011, Nr 3, poz. 24.

adwokatów bez prawa ubiegania się o ponowny wpis. Kara ta w stosunku do aplikantów adwokackich pociąga za sobą skreślenie z listy aplikantów bez prawa ubiegania się o ponowny wpis na listę aplikantów adwokackich lub o wpis na listę adwokatów przez okres 10 lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia o karze wydalenia z adwokatury⁴⁹.

Dziekan rady adwokackiej może wymierzyć członkowi izby karę upomnienia. Nie można wszcząć postępowania dyscyplinarnego, jeżeli od chwili popełnienia przewinienia upłynęły trzy lata, a w wypadkach naruszenia wolności słowa sześć miesięcy. Sąd dyscyplinarny wszczyna postępowanie na wniosek uprawnionego oskarżyciela⁵⁰. Minister Sprawiedliwości może polecić wszczęcie dochodzenia albo postępowania przed sądem dyscyplinarnym przeciwko adwokatowi lub aplikantowi adwokackiemu. Właściwy do rozpoznania sprawy jest sąd dyscyplinarny izby adwokackiej, której obwiniony jest członkiem w chwili wszczęcia postępowania dyscyplinarnego⁵¹.

II. Etyka i prawne powinności zawodu adwokata w stosunku do kolegów

Grupa norm przytoczona powyżej wskazywała m.in. na niezależność, zaufanie, godność, tajemnicę zawodową, poszanowanie przepisów jako wartości etyki adwokata, służenie interesom klienta, jednoczenie zakazując działań z nimi sprzecznych. Kolejna grupa norm reguluje zachowanie wobec kolegów – adwokatów i odnosi się do współpracy, specjalistycznych szkoleń oraz sposobów łagodzenia sporów.

Stosunek adwokata wobec kolegów także zostały określone w przepisach Kodeksu Etyki Adwokackiej. Zgodnie z nim każdy adwokat zobowiązany jest do przestrzegania wobec swoich kolegów ogólnie przyjętych zasad takich jak lojalność, koleżeństwo oraz uprzejmość.

⁴⁹ Z. Czeszejko, Z. Krzemiński, *Odpowiedzialność dyscyplinarna adwokatów*, Warszawa 1971, s. 58.

⁵⁰ Tamże, s. 61 i n..

⁵¹ Z. Klatka, *Wykonywanie zawodu radcy prawnego i adwokata*, Warszawa 2004, s. 111.

1. Zasada lojalności

Powyższa norma stanowi, iż adwokat zobowiązany jest do najwyższej lojalności wobec kolegów współpracujących w ramach kancelarii lub spółki i powstrzymywania się od jakichkolwiek działań naruszających taką lojalność również po zakończeniu współpracy. Lojalność, którą opisuję polega na dokonywaniu przez pracowników, klientów, współpracowników czy kontrahentów wyborów zgodnych z naszymi oczekiwaniami, w tym przypadku są to członkowie izby adwokackiej, w sytuacji, gdy będą oni mieli możliwość skorzystania z kilku bardzo zbliżonych do siebie możliwości rozwiązań danego problemu. Następnie w/w regulacja wprost wskazuje na czym ma polegać lojalność względem kolegi adwokata i jaki jest jej zakres. Jeżeli adwokat zleca sprawę adwokatowi wykonującemu praktykę w innym państwie lub zwraca się doń o poradę, jest on osobiście zobowiązany zapłacić zagranicznemu koledze honorarium i pokryć koszty, nawet w wypadku niewypłacalności klienta. Adwokat może ograniczyć swoją odpowiedzialność do tej części należności, które powstały do chwili poinformowania zagranicznego adwokata o wycofaniu się z odpowiedzialności za przyszłe zobowiązania. Adwokaci mogą poczynić odmienne ustalenia w zakresie odpowiedzialności wobec zagranicznego adwokata. Kolejno, wskazuje również pewne zakazy które nie powinny mieć miejsca z uwagi na godność zawodu tj. „Niedopuszczalne jest porozumiewanie się adwokata ze stroną przeciwną z pominięciem jej obrońcy lub pełnomocnika”. Bowiem, wszelkie pozaprosesowe pertraktacje pojednawcze prowadzone z udziałem adwokatów i radców prawnych nie podlegają ujawnieniu. Zatem, przed udzieleniem pomocy prawnej adwokat powinien upewnić się, czy w tej sprawie klient nie korzysta już z pomocy prawnej innego adwokata, a jeśli tak, to bez wiedzy i zgody tegoż adwokata nie może udzielić pomocy prawnej ani też brać udziału w sprawie łącznie z nim.

Jednakże dalszy zapis wskazuje na wyższość interesu klienta stanowiąc w przypadku zwłoki związanej z koniecznością porozumienia się adwokatów, która mogłaby spowodować istotny uszczerbek dla interesów klienta, adwokat wstępujący do sprawy powinien udzielić klientowi niezbędnej pomocy prawnej, zawiadomić o tym niezwłocznie dotychczasowego adwokata i w razie istnienia przeszkód, odstąpić od dalszego udzielania pomocy⁵².

Bezwzględnie z tą zasadą współgra zasada uprzejmości.

⁵² Obwieszczenie Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 14 grudnia 2011 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu zbioru etyki adwokackiej i godności zawodu ; Adwok.2011.12.14; LEX OMEGA; §31-34; dostęp 2016-12-13.

2. Zasada uprzejmości

Zasada ta to coś więcej niż stwierdzenie o potrzebie kurtuazji – jakkolwiek jest ona istotna w bardzo delikatnych i kontrowersyjnych sprawach, w które prawnicy są nieustannie włączani w imieniu klientów. Zasada odnosi się do roli prawnika, jako pośrednika któremu można w zaufaniu powiedzieć prawdę, który działa zgodnie z zasadami zawodowymi i który dotrzymuje swoich obietnic. Właściwy wymiar sprawiedliwości wymaga od prawników by zachowywali się z szacunkiem wobec siebie tak, by sprawy kontrowersyjne mogły być rozwiązywane w sposób cywilizowany. Podobnie w interesie publicznym jest, by prawnicy działali w zgodzie z dobrą wiarą i nie oszukiwali się nawzajem. Wzajemny szacunek pomiędzy kolegami z zawodu ułatwia właściwe wymierzanie sprawiedliwości, pomaga rozwiązywać konflikty w drodze porozumienia i jest w interesie klientów. Kodeks Etyki zawodowej wyraźnie podaje, iż w razie sporu między adwokatami, należy wyczerpać przede wszystkim możliwości jego polubownego rozstrzygnięcia lub skorzystać z pośrednictwa właściwych władz adwokatury. Uprzejmy oznacza - postępujący zgodnie z przyjętymi formami towarzyskimi a także życzliwy wobec innych, w tym przypadku należy rozumieć – wobec kolegów z zawodu. Ustawodawca zawarł jednak pewną klauzulę, która stanowi że w przypadku kolizji między zasadami koleżeństwa a uzasadnionym interesem klienta, należy dać pierwszeństwo interesom klienta. Wynika to przede wszystkim z faktu, iż adwokat jako funkcjonariusz publiczny jest powołany do działania na podstawie przepisów i norm zawodowych, w imieniu klientów.

3. Zasada koleżeństwa

Zasady koleżeństwa zobowiązują do tego, żeby adwokat, który po pierwsze nie może się stawić w sądzie w wyznaczonym czasie - zawiadomił wcześniej adwokatów występujących w tej sprawie i w miarę możliwości uzgodnił z nimi czas swego stawiennictwa. Po drugie, jeżeli adwokat pragnie uzyskać zgodę sądu na rozpatrzenie sprawy z jego udziałem poza kolejnością – musi upewnić się przedtem, czy adwokaci występujący we wcześniejszych sprawach wyrażą na to zgodę oraz jeśli zamierza w prowadzonej przez siebie sprawie złożyć na rozprawie pisma procesowe - uczynił to w miarę możliwości na początku rozprawy, a ich

odpisy doręczył jak najwcześniej swemu przeciwnikowi procesowemu, a także gdy składa załącznik do protokołu - złożył go z odpisem dla strony przeciwnej⁵³.

Na podstawie tak ogólnej rekonstrukcji można postawić tezę, że podstawową wartością roli obrońcy jest lojalność wobec klienta ale i również wobec środowiska w jakim funkcjonuje. Zasady powyższe sprowadzają się do ochrony zaufania prawnika/adwokata poprzez konsekwentną pomoc w realizacji interesów klienta będącą źródłem niektórych obowiązków zawodowych takich jak prawdomówność, rzeczowość czy koleżeństwo zawodowe⁵⁴.

Zakończenie

Na koniec należałoby stwierdzić, iż żaden z zawodów prawniczych nie może konkurować z zawodem adwokata pod względem bogactwa asocjacji kulturowych. Każda rozwinięta kultura prawna przyznaje zawodowi adwokata poważne miejsce w najszerzej pojmowanym wymiarze sprawiedliwości. W pozaprawnych wszak sferach kultury dominuje jednak krytyka zawodu adwokata jako rzekomo z istoty swego charakteru - obciążonego niemoralnością.

Podsumowując Zbiór etyki adwokackiej – podobnie jak inne regulacje etyki – nie może ogarnąć - całej, przebogatej, żywej i do pewnego stopnia zmiennej problematyki dotyczącej moralności zawodu adwokata. Jako zbiór jedynie ogólnych wskazówek moralnego postępowania adwokata powinien by uzupełniany odpowiednimi uchwałami władz samorządu adwokackiego, orzecznictwem dyscyplinarnym, normami etykiety środowisk wymiaru sprawiedliwości, regulacjami etyki adwokata o zasięgu także międzynarodowym i unormowaniami prawnymi. Ponadto, zbiór ten podkreśla obowiązek adwokata legalnego, moralnego i godnego wykonywania zawodu, rozszerzany na jego działalność poza zawodowych i życie prywatne. W tych granicach adwokat może korzystać z pełnej swobody i niezależności w czasie wykonywania czynności zawodowych. Owa pełna swoboda i niezależności adwokata przejawia się głównie poprzez wolność słowa. Powinna być jednak powściągnięta względami rzeczowości i umiaru oraz jednocześnie chroniona zasad tajemnicy zawodowej. Oczywiście, najważniejszym celem wszystkich norm etyki adwokata jest jego lojalność wobec interesów klienta.

⁵³ Obwieszczenie Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z 14 grudnia 2011 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Zbioru zasad etyki adwokackiej i godności zawodu, Adwok.2011.12.14; § 40; LEX OMEGA, dostęp 2016-12-13.

⁵⁴ P. Skuczyński; *Zaufanie (lojalność)* (w:) H. Izdebski, P. Skuczyński (red.), *Etyka zawodów prawniczych*, s. 98 – 105.

Literatura przedmiotu etyki adwokata podkreśla wielostronne znaczenie Zbioru – wychowawcze, koleżeńskie i społeczne. Zbór składa się z pięciu grup norm. *Uwagi wstępne* wskazują miejsce adwokata w społeczeństwie, określają przedmiot, cel, sens i zakres regulacji zawodu adwokata. Grupa norm *Zasady ogólne* wskazują na niezależność, zaufanie, godność, tajemnic zawodowych, poszanowanie regulacji innych palestr jako wartości etyki adwokata służące interesom klienta, jednocześnie zakazując działań z nimi sprzecznych, zwłaszcza reklamy osobistej. W grupie norm *Zachowanie wobec klienta* znalazły się m. in. normy etyczne: porządku i końca zlecenia, konfliktu interesów, zakazu porozumień *quota litis*, rozliczenia honorarium, pieniędzy klienta, ubezpieczeń od skutków odpowiedzialności cywilnej z racji wykonywanego zawodu. *Zachowanie przed sądami* – jako kolejna grupa norm – zobowiązuje adwokatów do przestrzegania procedur sądowych, zachowywania równych szans w procesie, poszanowania sądu, nieudzielania sądowi nieprawdziwych lub mylnych informacji. Wreszcie ostatnia grupa norm *Zachowanie wobec kolegów* – adwokatów regulowała sprawy związane z koleżeńskością, współpracą, szkoleniem adwokatów i sposobami łagodzenia sporów pomiędzy adwokatami.

Konkludując zasady etyki adwokata są najbardziej wyspecjalizowanym, wśród wszystkich zawodów prawniczych, odzwierciedleniem ogólnych zasad etyki prawniczej. Przeto niemal wszystkie treści ogólnych zasad etyki prawniczej mają zastosowanie w etyce adwokata, ale tylko niektóre treści etyki adwokata mogą być odnoszone do ogólnych zasad etyki prawniczej. Zasady ogólne etyki prawniczej wynikają z dostosowania zasad etyki ogólnej do zawodów prawniczych, za zasady etyki adwokata – z dostosowania do niej zasad ogólnych etyki prawniczej. Natomiast, wszystkie omówione powyżej wartości – zasady są ze sobą w relacji zależności.

Bowiem, zasada tajemnicy adwokackiej wynika z utrwalonego przekonania, że jeżeli nie zostanie zapewniona poufność, to nie może powstać zaufanie, stanowiące podstawę stosunków klienta z adwokatem w każdej jego roli. Adwokat może właściwie wykonywać swój zawód tylko wtedy, gdy klient odsłania mu całą prawdę o sprawie. Klient może mieć do swego adwokata pełne zaufanie tylko wtedy, gdy obowiązuje zasada bezwzględnej, absolutnej, kategorycznej, pełnej tajemnicy adwokackiej, bez żadnego ograniczenia w czasie.

Bibliografia

I. Akty prawne:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. 1997 Nr 78 poz. 483.

Kodeks Etyki Adwokackiej uchwalony przez Naczelną Radę Adwokacką 10 października 1998 r., (uchwała nr 2/XVIII/98) ze zmianami wprowadzonymi uchwałą Naczelnej Rady Adwokackiej Nr 32/2005 z 19 listopada 2005 r. oraz uchwałami Naczelnej Rady Adwokackiej nr 33/2011 – 54/2011 z dnia 19 listopada 2011 r.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego, Dz. U. Nr 89 poz. 555.

Ustawa z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze, Dz. U. z 2014r. Nr 0, poz. 635, ze zm..

Ustawa Konstytucyjna z dnia 23 kwietnia 1935 r., Dz. U. Nr 30 poz. 227.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 kwietnia 2011 r., sygn. K 19/08, OTK ZU 2011, Nr 3, poz. 24..

Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 4 marca 2009r., II AKz 151/09, *Prok. i Pr. 2009 Nr 11-12, poz. 37.*

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2002 r., II DS. 8/02; OSNAPiUS 2004, Nr 1, poz. 2.

Uchwała składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego - Izba Karna z dnia 16 czerwca 1994r., I KZP 5/94, *Palestra 1994 Nr 7.*

II. Literatura:

- Agacka-Indecka J., *Tajemnica zawodowa adwokata – znaczące rozstrzygnięcia sądów* (cz. 2), Pal. Nr 9–10/2005.
- Antkowiak P., *Polskie europejskie standardy wykonywania wolnych zawodów*, Warszawa 2013, Nr 1.
- Cederbaum H., *Wolność słowa i pisma*, Pal. 1929, Nr 1.
- Ciupa S. W., *Umowy o świadczenie pomocy prawnej*, (w:) Bereza A. (red.), *Zawód radcy prawnego. Historia zawodu i zasady jego wykonywania*, Warszawa 2010.
- Czerwiński M., *Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej adwokata a uzasadniony interes społeczny*, Pal. 11–12/2013.
- Czeszejko Z., Krzemiński Z., *Odpowiedzialność dyscyplinarna adwokatów*, Warszawa 1971.
- Domagalski M., *Adwokat musi ważyć słowa*, Rzeczpospolita z dnia 27 lutego 2011.
- Encyklopedia Warszawy*, Wyd. PWN, Warszawa 1994.
- Folga-Januszewska D., *Muzea Warszawy. Przewodnik Olszanica*, Warszawa 2012.
- Gaus G. F., *What is deontology? Part two: Reasons to act*, The Journal of Value Inquiry 2001.
- Gulis K., *Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej adwokatów w świetle zmian prawa ubezpieczeniowego*, R.Pr. 2004, Nr 4.
- Jacyszyn J., *Wykonywanie wolnych zawodów w Polsce*, Warszawa 2004.
- Kamińskiej-Szmaj I. (red.), Jarosz M., *Słownika Wyrazów Obcych*, Warszawa 2001.
- Klatka Z., *Wykonywanie zawodu radcy prawnego i adwokata*, Warszawa 2004.
- T. Kotarbiński, *Przegląd Kulturalny, Pisma etyczne*, Wrocław 1987.
- Kotliński T. J., Redzik A., *Historia adwokatury*, Warszawa 214.

- Koziulewicz W., *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów. Komentarz*, Warszawa 2005.
- Kremens K., *Odpowiedzialność zawodowa prokuratorów*, Warszawa 2010.
- Krzemiński Z., *Etyka adwokata. Teksty, orzecznictwo, komentarz*, Warszawa 2008.
- Krzemiński Z., *Etyka zawodowa*, (w:) Krzemiński Z. (red.), *Adwokatura Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*, Warszawa 1974.
- Kuczma P., *Adwokat jako zawód zaufania publicznego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, Pal. Nr 3-4/2012.
- Kulesza M., *Zawód zaufania publicznego*, Warszawa 2002.
- Kunicka-Michalska B., *Tajemnica zawodowa adwokata – znaczące rozstrzygnięcia sądów* (cz. 1), Pal. Nr 7-8/2005.
- Kunicka-Michalska B., *Ochrona tajemnicy zawodowej w polskim prawie karnym*, Warszawa 1972.
- Maryniarczyk A. (red.), *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, Lublin 2001.
- McNaughton D., i Rawling P., *On defending deontology*, Ratio 11 1998.
- Nauman J., *Komentarz do Zbioru zasad etyki adwokackiej i godności zawodu*, Warszawa 2012.
- Pietrażecki L., *O pobudkach postępowania i o istocie moralności i prawa*, Warszawa 2002.
- Rusinek M., *Tajemnica zawodowa i jej ochrona w polskim procesie karnym*, Warszawa 2007.
- Smolski R., Smolski M., Stadtmüller E. H. (red.), *Słownika Encyklopedycznego Edukacja Obywatelska*, Warszawa 1999.
- Skuczyński P.; *Zaufanie (lojalność)* (w:) H. Izdebski, P. Skuczyński (red.), *Etyka zawodów prawniczych*, s. 98 – 105.
- Sobański R., *Zawód prawnika jako professio*, Palestra, 7-8/2011.
- Świeczkowski K., *Postępowanie dyscyplinarne wobec osób wykonujących zawody prawnicze*, Prokurator 2006, Nr 3.
- Tomaszek A., *Deontologia zawodu adwokata i radcy prawnego wobec otwarcia korporacji*, MoP 2009, Nr 22.
- Waligórski M. A., Pawłowski S., *Samorząd zawodowy i gospodarczy w Polsce*, Poznań 2005.
- Wojtczak K., *Co to jest wolny zawód*, Kraków 1997, Nr 1 (2).

Streszczenie

We współczesnym świecie obserwujemy rażące zanikanie granic wyznaczających normy zachowań, dlatego też warto zwrócić uwagę na takie zagadnienie jak etyka zawodowa. W obliczu ostatnich zmian w zakresie etyki adwokackiej przedmiotem moich teoretycznych rozważań będzie miejsce i rola takich zapisów w praktyce zawodów zaufania publicznego, jak i również relacja deontologii zawodowej do prawa powszechnie obowiązującego i etyki powszechnej.

Treść merytoryczna tegoż opracowania dotyczy etyki adwokackiej, w której określe jej specyfikę, opiszę drogę do zawodu na podstawie prawa o adwokaturze, przybliżę

pozycję palestry i czynniki wpływające na jej budowanie oraz przedstawię wagę istnienia i wykonywania zawodu obrońcy.

W kolejnej części objaśnię pojęcie immunitetu adwokackiego, dokonam wnikliwej analizy praw i obowiązków zebranych w Zbiorze Etyki adwokackiej i Godności Zawodu skupiając się na relacjach adwokata z klientem, wymiarem sprawiedliwości oraz kolegami z korporacji jak również kwestie związane z odpowiedzialnością dyscyplinarną członka palestry. Konkludując swoje rozważania przeanalizuję wszystkie argumenty za i przeciw skodyfikowaniu tych zasad w określone zbiory.

SŁOWA KLUCZOWE: *etyka adwokacka, etyka zawodów prawniczych, deontologia zawodowa, samorząd adwokacki, kodeksy etyczne.*

Summary

In the modern world we observe the disappearance of gross limits to norms of behavior, which is why it is worth paying attention to such issue as professional ethics. In the wake of recent changes in the ethics advocates the subject of my theoretical considerations will be the place and role of such provisions in practice professions of public trust, as well as professional ethics relation to current law and universal ethics.

The content of the merits of that analysis is based on the ethical code which identifies its characteristics, I will describe the way the profession under the laws of the Advocacy, bring the position of the bar and factors affecting the building and introduce the importance of the existence and exercise of the profession of lawyer.

The next section will explain the concept of immunity attorney, I make a careful study of the rights and duties collected in the ECR Ethics and Dignity of the Profession of lawyers focusing on the relationship with the customer advocate, justice and colleagues from corporations as well as issues related to disciplinary liability a member of the Bar. Concluding its consideration to examine all the arguments for and against codify these principles in certain sets.

KEYWORDS: *ethics lawyers, ethics practitioners, professional ethics, the Bar Association, codes of ethics.*

Autor

Mgr Sabina Kałuziński: Absolwentka prawa KUL i doktorantka w Katedrze Prawa Rodzinnego KUL. Główne dziedziny działalności naukowej: prawo rodzinne i opiekuńcze, mediacje w sprawach cywilnych. Studentka prawa kanonicznego na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II w Lublinie. Asystent Sędziego w Sądzie Rejonowym w Nowym Sączu. Kontakt : zasadnysabina@wp.pl